

основних положень та усвідомлення меж практичного використання педагогічного циклу, тобто первинна мотивація до вивчення циклу педагогічних дисциплін. Другий етап характеризується самостійним критичним осмислення основних теоретичних побудов дисципліни, усвідомлення особливостей, раціональності та ефективності використання основ педагогічної теорії для вирішення практичних педагогічних завдань. Особливістю третього етапу, а він може продовжуватися й після вивчення дисципліни, є те, що відбувається перевірка сформованого інструментарію дисципліни (особливе місце займає організація педагогічної практики). Четвертий етап – самоосвіта, самовдосконалення - може тривати усе професійне життя майбутнього фахівця.

Серед факторів, які сприяють активізації СР, можна назвати: 1. Корисність отриманих завдань - використання результатів СР під час лекційного курсу, семінарських занять, як елемента під час написання курсового проекту, під час педагогічної практики. 2. Участь студентів у творчій діяльності, це може бути участь у науково-дослідній роботі кафедри. 3. Використання методів інтенсивної педагогіки. Впровадження активних методів роботи, наприклад, ігрового тренінгу, дозволяють

перейти від знань до моделювання ситуацій, визначень протиріч, перехід від знань, умінь навичок до формування компетенцій майбутніх фахівців. 4. Відповідні методи мотивуючого контролю – перехід від традиційних форм контролю до рейтингу, тестів, нестандартних екзаменаційних процедур.

Отже, специфіка організації індивідуальної роботи студентів полягає в поєднанні традиційних та інноваційних методик. Також самостійна діяльність майбутніх вчителів історії в ході вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті може бути результативною у тому випадку, коли викладач організовує і управлятиме СР. Викладач повинен мати необхідне і достатнє методичне і матеріальне забезпечення у вигляді методичних рекомендацій, інструкцій щодо виконання самостійної роботи, великий вибір технічних засобів навчання. СР - це одна з важливих умов ефективної підготовки майбутніх вчителів історії, вона має за мету значну індивідуалізацію завдань, велику незалежність дослідницького пошуку, спрямованість на формування професійних компетенцій, зростання креативної діяльності й ініціативності студентів в результаті використання практико-орієнтованих навчальних матеріалів та інтеграцію міжпредметних зв'язків.

УДК 371. 134

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Волкова Л.В. – к. пед.н., доцент

Університет державної фіскальної служби України

Серед психолого-педагогічних проблем вищої школи проблема формування та розвитку навчальної мотивації студентів є найбільш значущою, оскільки високий рівень навчальної мотивації є одним з найбільш дієвих засобів підвищення ефективності і якості навчального процесу. Отже, питання про навчальну мотивацію є одночасно питанням про якість навчальної діяльності. Мотиви навчальної діяльності значною мірою визначають ставлення студента до вирішення поставлених перед ним професійних завдань, створюють передумови ефективності та результативності їхньої професійної діяльності.

Під мотивацією до вивчення іноземної мови ми розуміємо систему спонукань, що спрямовують навчальну діяльність на більш глибоке вивчення цієї дисципліни, на вдосконалення умінь та навичок, необхідних для ефективного засвоєння мовного матеріалу та адекватного використання їх у процесі

іншомовної комунікації.

Особливості формування мотивації до вивчення іноземної мови визначаються специфікою навчальної дисципліни «Іноземна мова», її викладання. В процесі навчання іноземній мові студентів нелінгвістичних закладів освіти виникає серйозна необхідність у виявленні мотивів, що впливають на процес їхнього навчання. Одним із головних завдань, що вирішуються викладачами в процесі навчання, є забезпечення високого рівня мотивації студентів, спрямування зусиль на нейтралізацію негативного ставлення студентів до вивчення іноземної мови як непрофільної дисципліни, формування позитивної мотивації в навчанні, тобто мотивації, пов'язаної з задоволенням пізнавальних інтересів, потреби в іншомовному спілкуванні. Іноземна мова є своєрідним містком між культурами різних народів, дякуючи їй, відбувається обмін духовними цінностями. Без знання іноземної

мови неможливі економічні, політичні та культурні взаємини між країнами, збереження загальнолюдських цінностей, її знання є передумовою успішної діяльності фахівця будь-якої галузі. В той же час іноземна мова як навчальна дисципліна і її викладання принципово відрізняються від інших предметів та навчання їм. Спільним для засвоєння всіх гуманітарних дисциплін є те, що в процесі їх викладання викладач має спиратися на дані новітніх досліджень з психології.

Для викладача іноземної мови необхідність психологічного обґрунтування навчального процесу зростає вдвічі, оскільки сам предмет навчання являє собою явище, дуже тісно пов'язане з діяльністю мислення людини. Викладачі інших дисциплін навчають тому, що існує поза людською свідомістю, незалежно від неї, при цьому механізм мислення студентів в своїй сутності не змінюється, оскільки центром тяжіння процесу навчання є одержання знань, засвоєння яких не вимагає якихось змін у сфері мислення. В процесі ж навчання іноземної мови його сутністю є видозміна мислення людини, викладач намагається досягти мислення на мові, якої навчає, бо володіння іноземною мовою нерозривно і безпосередньо пов'язане з процесом мислення. Таким чином, у процесі вивчення іноземної мови в студентів виробляються нові психофізіологічні механізми, за допомогою яких вони мають дещо інакше відображати об'єктивну дійсність, тобто дещо іншими мовними засобами думати про неї.

Тенденція падіння інтересу до вивчення іноземної мови, розпочавшись в школі, на жаль, продовжується і у ВНЗ. Це відбувається внаслідок зниження мотивації навчання в цілому і мотивації до вивчення іноземної мови зокрема. Фактори, що викликають зниження мотивації, можна умовно поділити на дві групи. До першої групи належать ті, що залежать від викладача (неправильний відбір навчального матеріалу, низький рівень володіння сучасними методами навчання, особливості особистості викладача тощо). В процесі навчання іноземної мови однаково важливими є професійна мовна компетенція викладача і фактор врахування ним особливостей навчального предмету та індивідуальних особливостей студентів, зокрема, їхньої мотивації.

До другої групи факторів входять ті, що залежать від студентів (несформованість мотивів навчальної діяльності та прийомів самостійного засвоєння знань, низький рівень

загальноосвітньої підготовки тощо). До факторів, що посилюють труднощі оволодіння іноземною мовою і, відповідно, можуть бути причинами низької мотивації до її вивчення для окремих категорій студентів, відноситься також: відсутність соціально-психологічних здібностей до вивчення мови; слабкість словесно-логічної пам'яті; недостатньо вироблені в процесі вивчення мови психофізіологічні механізми відображення дійсності; обмеженість або відсутність можливості спілкуватися з носіями мови, що вивчається; слабка успішність з інших дисциплін. Ці фактори в цілому створюють загальний негативний фон при вивченні іноземної мови.

І все ж значна частина студентської молоді хоче знати іноземну мову, бажає вільного спілкування з ровесниками із зарубіжних країн, а отже слід сформулювати інтенцію до вивчення іноземної мови. Одним з основних підходів формування інтересу до даної дисципліни і успішного оволодіння нею є зміна характеру ставлення студентів до вивчення іноземної мови, нейтралізація негативного ставлення до вивчення даного предмету, спрямування зусиль на формування позитивної мотивації в навчанні. Адже тільки за умови позитивного особистісного ставлення до предмету, за наявності у студентів усвідомленості його різнобічної значущості, засоби іноземної мови стають дієвими і впливають на розвиток потреби в розширенні знань. За наявності активного позитивного ставлення студентів до вивчення іноземної мови у них розширюється коло навчальних предметів, що задовольняють їхню пізнавальну потребу в філологічних знаннях. Саме в такому випадку вивчення іноземної мови збагачує, розширює, вдосконалює зміст пізнавальної потреби студентів і озброює їх новими методами і способами її задоволення, доводить її до вищих рівнів.

Оскільки, як вже було зазначено вище, серед усіх навчальних предметів саме іноземна мова є таким, ефективно вивчення якого є можливим лише за умови чіткої вмотивованості студентів та високого рівня їхньої мотивації при вивченні цієї дисципліни, то, на нашу думку, врахування всіх розглянутих нами особливостей формування у студентів мотивації до вивчення іноземної мови є надзвичайно важливим в процесі ефективного навчання цьому предмету.

Література

1. Беляев Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б.В. Беляев. – М.: Просвещение, 1965. – 227с.
2. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / И.А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1978. – 159с.
3. Китайгородская Г. А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 180с.
4. Кузовлев В.П. Преподавание в вузе: наука и искусство / В.П. Кузовлев // Педагогіка. – 2000. – №1. – С.52-57.

УДК 338.27(043.2)

ПОБУДОВА ЛІНІЇ ТРЕНДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Добровольська Н.В. – к.пед.н., старший викладач; Крамаренко К.В.– ст. 3 курсу
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

В процесі розвитку соціально-економічних процесів виникає необхідність визначення показників даного процесу на майбутні періоди. Прогнозування являє собою процес передбачення стану певного об'єкта у майбутньому відповідно до його минулого і теперішнього у кількісних та якісних показниках.

Для визначення загальної тенденції відповідно до зміни показників у часі необхідно скористатися трендом. В загальному як економічна категорія лінія тренду являє собою елемент статистичного аналізу, використовується для виявлення певних тенденцій та закономірностей явища чи процесу на майбутні періоди. Також вона є геометричним відображенням середніх величин показників, які отримуються за допомогою будь-якої математичної функції. Вибір функції для побудови лінії тренду зазвичай визначається характером зміни даних у часі.

У практиці статистичного прогнозування економічних показників найчастіше використовують такі математичні моделі тренду: лінійну, параболічну, експонентну. Вирівнювання здійснюють, виходячи з логіко-теоретичного аналізу часового ряду, завдяки якому встановлюють характер динаміки й тип моделі тренду, тобто вид необхідної лінії аналітичного рівняння. При цьому беруть до уваги характер динаміки факторів, що

зумовлюють основну тенденцію змін показників, котрі досліджуються. Але оскільки факторним ознакам також властиве певне (іноді істотне) коливання, характер якого не завжди зрозумілий і потребує у свою чергу поглибленого аналізу, логічніше буде при виборі типу моделі тренду виходити з характеру динаміки синтетичної результативної ознаки [1, С.124].

У зв'язку з тим, що завдання вибору типу математичної функції (аналітичної лінії) потребує абстрагування від індивідуальних особливостей коливань багатьох факторів, тобто передбачає узагальнене відображення їх дій, досить корисним слід вважати попередній аналіз первинних емпіричних показників у системі координат методом графічних побудов. При цьому метою вирівнювання рядів динаміки є не вибір лінії, а встановлення тенденції розвитку. Лінію тренду можна порівняти з лінією регресії. Якщо остання являє собою плавну зміну результативної ознаки під впливом факторної, звільненої від дії всіх сторонніх (неврахованих) причин, то лінія тренду характеризує плавну у часі зміну явищ, викликаних різними обставинами короточасних відхилень від загальної тенденції [1, С.125].

Розглянемо побудову лінії тренду на основі даних таблиці 1, в якій наведено показники отриманих доходів населення України за 2007-2016 роки.

Таблиця 1

Доходи населення України [2]

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Порядковий номер року	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дохід, млрд. грн.	623,3	845,6	894,3	1101,2	1266,8	1457,9	1548,7	1516,8	1735,9	1889,5